

Шевчук В.О.*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки,
Державний університет інфраструктури та технологій*ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7121-598X>**Shevchuk Vladyslava***State University of Infrastructure and Technologies*

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

SOCIO-ECONOMIC COMPONENT ANALYSIS OF THE EUROPEAN UNION HUMAN POTENTIAL

Анотація. У статті проаналізовано основні показники функціонування ринку праці Європейського Союзу, через які характеризується соціально-економічна складова людського потенціалу ЄС. Для проведення дослідження було використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, як метод абстрагування, аналіз і синтез, індукції та дедукції, графічно-аналітичний метод та системний аналіз. Соціально-економічну складову людського потенціалу Європейського Союзу було розглянуто через такі критерії: динаміка чисельності населення, чисельність безробітних і рівень безробіття (загальний та за статтю), гендерний розрив у безробітті, частка молоді, яка не працює, не навчається та не набуває професійних навичок (покоління NEET), рівень зайнятості (загальний, за статтю та за віковими групами), гендерний розрив у зайнятості, частка самозайнятих, тимчасово зайнятих і зайнятих неповний робочий день. Аналіз цих показників дав можливість окреслити стан і тенденції розвитку ринку праці та соціально-економічної складової людського потенціалу Європейського Союзу.

Ключові слова: людський потенціал, соціально-економічна складова людського потенціалу, ринок праці, рівень зайнятості, рівень безробіття, гендерний розрив у безробітті, гендерний розрив у зайнятості, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Складовою людського потенціалу є соціально-економічний потенціал, що розкривається через низку показників і характеристик функціонування ринку праці, зокрема рівень і структуру економічної активності населення, рівень безробіття і зайнятості, характер та умови праці, динаміку попиту і пропозиції робочої сили тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні засади дослідження людського

потенціалу частково викладені у наукових працях представників теорії людського капіталу та теорії людського розвитку, зокрема Г. Беккера, Є. Денісон, Т. Шульца, К. Гріффіна, Дж. Найта та інших вчених. Дослідженням процесів формування та розвитку людського потенціалу займалися такі вітчизняні науковці, як О. Грішнова, Т. Заславська, О. Іванов, Н. Непрядкіна, Ю. Хадіуліна та інші.

Грунтовні дослідження національних ринків праці країн-членів ЄС та проблем їх соціально-економічного розвитку відображені у працях М. Барінової, Ю.І. Коровчука [1], В.В. Кухарик [2], О. Оливко [3], Т.І. Павлюк [4; 5], Я. Столярчук і С. Поручник [6], Ю.О. Цевуха [7], молодіжного ринку праці в країнах ЄС – І.В. Пономаренко [8], особливостей регулювання ринку праці ЄС – І.І. Кичко, Л.М. Мекшун [9], О. Шиманської, індексів, статистичних аспектів обчислення і застосування міжнародних рейтингів людського розвитку країн ЄС – А.М. Єріної [10], М.В. Мазур та К.В.Сіренко [11], порівняльний аналіз ринку праці України та країн ЄС – Л.С. Борданової, Н.В. Рошиної, В.В. Наверської [12].

Аналіз наукових праць вказує на те, що питання дослідження соціально-економічної складової людського потенціалу Європейського Союзу через розгляд основних показників і виявлення особливостей функціонування ринку праці країн-членів ЄС є актуальним, зокрема в сучасних умовах поглиблення процесу євроінтеграції в Україні.

Мета статті – дослідження соціально-економічної складової людського потенціалу Європейського Союзу через розгляд і аналіз основних показників функціонування ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, до складу Європейського Союзу з 2020 р. входять 27 держав-членів із загальною чисельністю населення більше 448 млн. чол., що робить його найбільшим у світі економічним блоком. Ринок праці ЄС є складовою частиною світового ринку праці і частиною єдиного внутрішнього ринку ЄС. Дані Евростату (Eurostat) – Статистичного комітету Європейського Союзу, – надають базу для аналізу його стану і тенденцій розвитку. Основним їх джерелом є дослідження робочої сили, що проводяться з 1966 р. за єдиною методикою, яка узгоджується між країнами-членами ЄС, і забезпечує порівняння отриманих результатів [5, с. 144].

Базовою складовою розвитку ринку праці Європейського Союзу є стан і тенденції демографічної ситуації. Динаміку чисельності населення країн Європейського Союзу з прогнозом до 2100 р. представлено на рис. 1.

Як зазначає Ю. Коровчук, основою змін демографічних процесів у країнах Європи стали зміни найважливіших соціальних інститутів, зокрема першочергова важливість заходів спрямованих на досягнення гендерної рівності і зрівняння професійної та батьківської ролей, підтримка одиноких батьків, зростання рівня зайнятості жінок у загальній структурі зайнятості, мінімізація ролі держави [1, с. 66–67].

За різної демографічної політики в країнах Європи, основними спільними напрямками сімейної політики є такі: соціальний

захист матері в період вагітності і в післяпологовий період; оплачувані відпустки батькам (не обов'язково лише матері) по догляду за дитиною протягом перших років життя; субсидування послуг, якими користується родина: догляд за маленькими дітьми, освіта, охорона здоров'я тощо; допомога бідним сім'ям, що залежить від заробітку батьків; заходи податкової політики (податкові пільги сім'ям, які мають дітей тощо).

Як відомо, важливими показниками функціонування будь-якого ринку праці є рівень зайнятості і рівень безробіття.

За словами Т.І. Павлюк, в ЄС найбільшій проблемою є безробіття, причинами якого є економічні кризи, пожвавлення конкуренції з боку нових індустріальних країн з дешевою робочою силою, негативний міграційний й демографічний напрям, спад економічного зростання і повільний розвиток структурних змін економіки. Тому, нагальним питанням є подолання безробіття і підвищення рівня зайнятості [5, с. 144].

На рис. 2 наведено чисельність безробітних і рівень безробіття в ЄС-27 за 2010–2022 рр. На основі цих даних бачимо зростання частки безробітних серед економічно активного населення віком 15–74 роки у 2012 і 2013 р., яке досягло найвищого рівня у 2013 р. – 11,6%. Після падіння протягом 6 наступних років рівень безробіття зріс у 2020 р., коли в Європі почалася криза COVID-19, і досяг 7,2% проти 6,8% у 2019 р. У 2021 р. рівень безробіття знизився до 7,0%,

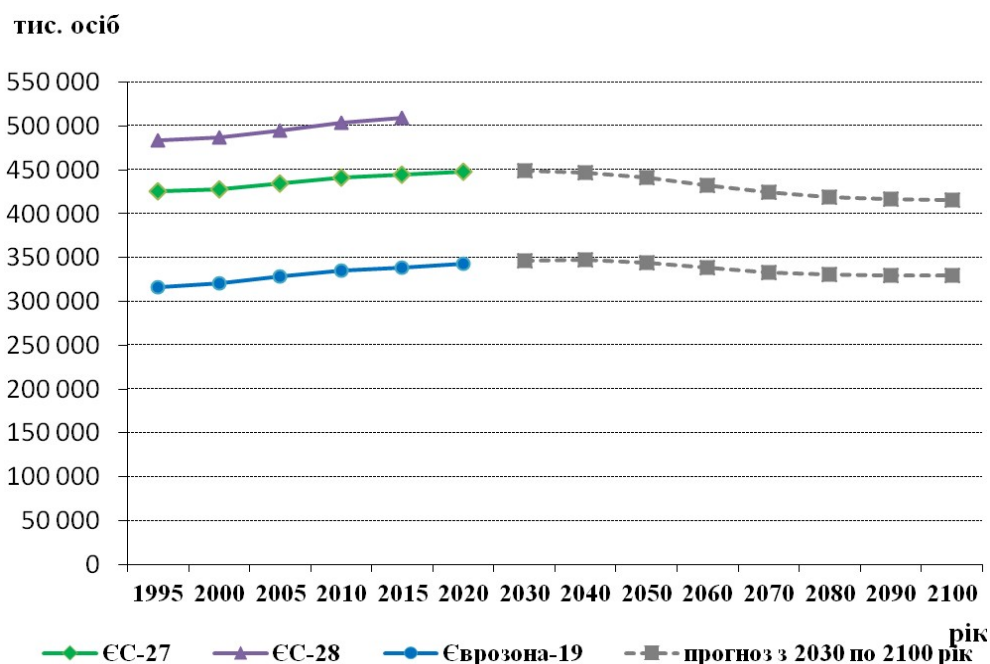

Рис. 1. Динаміка чисельності населення країн ЄС у 1995–2100 рр., тис. осіб

Джерело: [13]

і у 2022 р. досяг мінімального значення, що становить рівень – 6,1%. Кількість безробітних у 2021 р. становила майже 15,0 млн. осіб, що на 0,2 млн. менше, ніж у 2020 р., але на 0,45 млн. більше, ніж у 2019 р. [13].

З 2019 по 2020 р. рівень безробіття зріс у більшості країн-членів ЄС (23 із 27 країн), причому найбільше зростання було зафіксовано в Естонії (+2,4 відсоткових пункти) і Литві (+2,2 в.п.). Також зростання на 1–2 в.п. було в Латвії, Швеції, Іспанії, Люксембурзі, Австрії, Румунії та Словаччині. Натомість у Польщі, Греції, Франції та Італії рівень безробіття у цей період знизився [13]. Для порівняння, у світі в цей період рівень безробіття зменшився з 5,0% до 4,9%.

Варто зазначити, що у 2020 р. рівень безробіття вперше зріс у Латвії та на Мальті після 9 років поспіль, коли відбувалось зниження показника, а в Угорщині, Ірландії та Данії після 7 років поспіль.

З 2020 по 2021 р. рівень безробіття знизився в 16 країнах-членах ЄС, причому найбільше скорочення зафіксовано в Греції (-2,9 в.п.), Люксембурзі (-1,5 в.п.) і Литві (-1,4 в.п.). У інших державах-членах у цей період частка безробітних зросла. Найбільшим зростанням відзначилася Бельгія (+0,5 в.п.). У Фінляндії та Угорщині рівень безробіття залишився без змін.

Зауважимо, що в Бельгії, Швеції, Ірландії, Австрії, Чехії, Словаччині та Хорватії з 2019 по 2020 р. спостерігалось зростання рівня безробіття, яке продовжувалося і з 2020 по 2021 р.

Серед тих країн ЄС, у яких рівень безробіття зріс з 2019 по 2020 р., лише у 4 країнах, а саме Мальті, Португалії, Нідерландах та Люксембурзі, у 2021 р. був зафіксований нижчий рівень

безробіття, ніж у 2019 р. У 19 країнах-членах безробіття все ще було вищим у 2021 р., ніж у 2019 р., при цьому Швеція, Естонія, Австрія, Латвія, Ірландія, Словаччина та Хорватія мали показники у 2021 р. на 1 в.п. вище, ніж у 2019 р.

На рис. 3 представлено чисельність безробітних і рівень безробіття в кожній країні ЄС-27 у 2021 р.

На рис. 4 наведено динаміку рівня безробіття в кожній країні ЄС за 2021–2022 роки. У 2022 р. в 26 країнах ЄС відбулось зниження рівня безробіття, лише у Румунії показник зріс на 0,2 в.п. Найбільше зниження було зафіксовано у таких країнах: Греція – на 2,1 в.п., Австрія та Ірландія – на 1,7 в.п., Литва – на 1,5 в.п., Італія – на 1,4 в.п.

Щодо рівнів безробіття за статтю, то, за даними Євростату, у 2021 р. у 14 країнах ЄС рівень безробіття серед жінок був вищий, ніж у чоловіків. Гендерний розрив у безробітті, що означає різницю між рівнем безробіття чоловіків і жінок, становив у 2019 р. 0,7 в.п. (чоловіки – 6,5%, жінки – 7,2%), у 2020 – 0,6 в.п. (7,0% і 7,6% відповідно), у 2021 – 0,7 в.п. (відповідно 6,7% і 7,4%). Загалом за останнє десятиріччя з 2012 до 2021 р. гендерний розрив зріс з 0,2 в.п. до 0,7 в.п. – безробітних жінок більше за чоловіків. Відмінності в гендерному розриві в безробітті зумовлені особливостями кожної країни. Найвищий рівень безробіття серед жінок порівняно з безробіттям серед чоловіків зафіксовано у Греції: у 2021 році безробітних жінок було 18,9% у робочій силі, тоді як частка безробітних чоловіків становила 11,4%, внаслідок чого гендерний розрив становив 7,5 в.п. Також рівень безробіття серед жінок

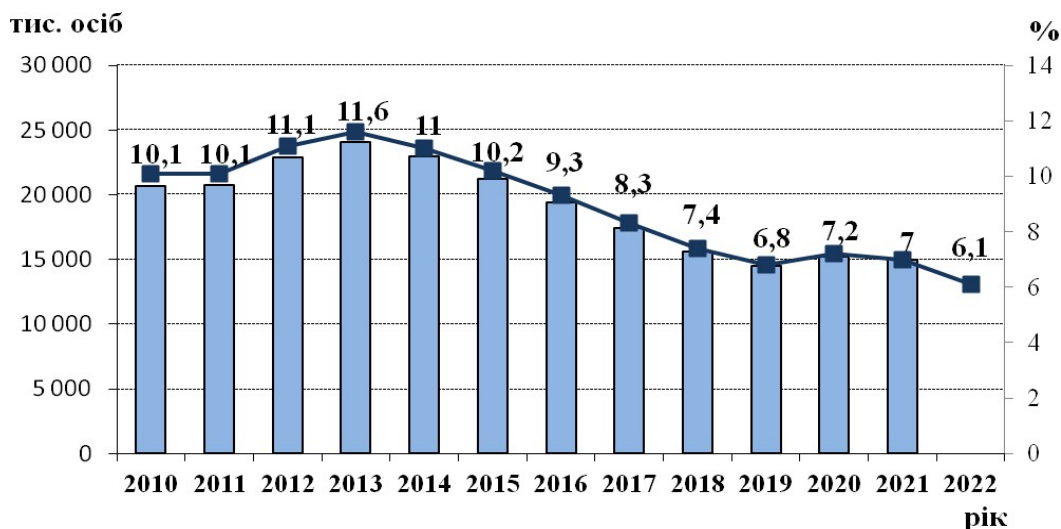

Рис. 2. Динаміка чисельності безробітних і рівня безробіття в ЄС-27 у 2010–2022 рр.

Джерело: [13]

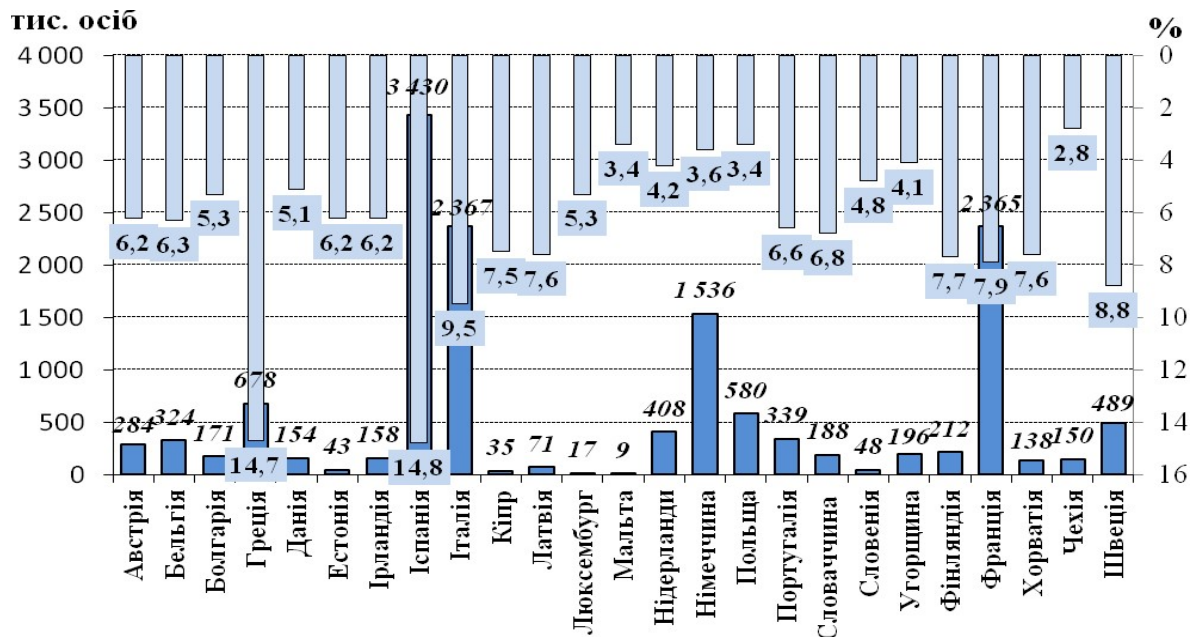

Рис. 3. Чисельність безробітних і рівень безробіття в країнах ЄС у 2021 р.

Джерело: [13]

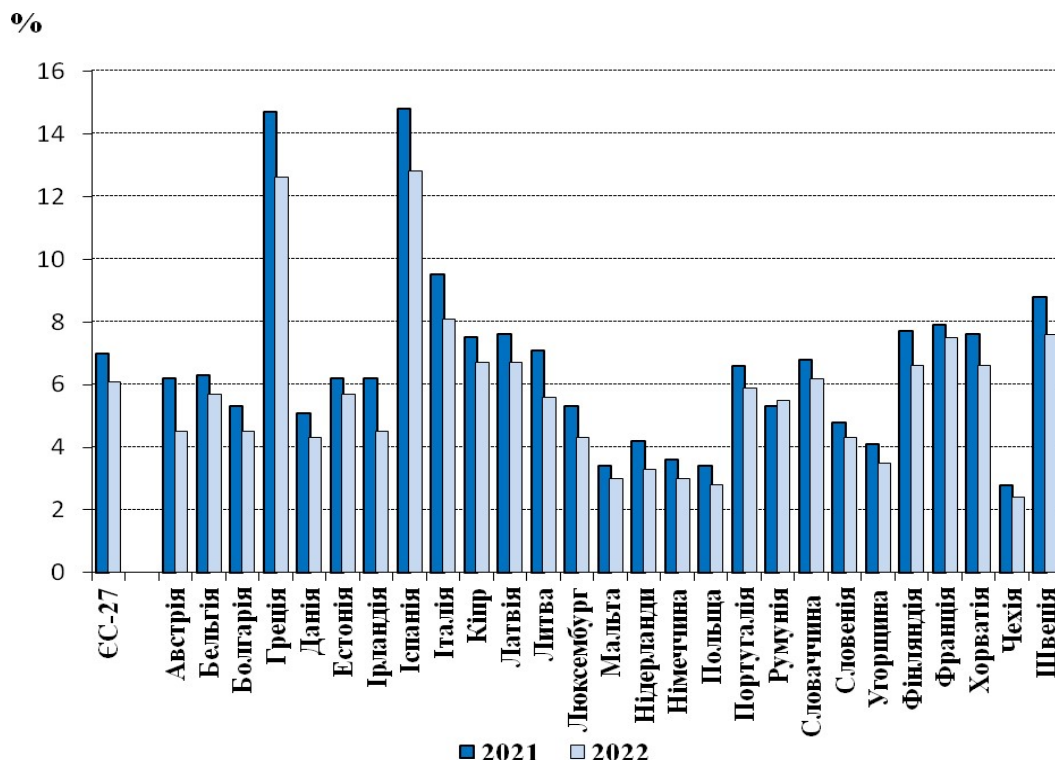

Рис. 4. Рівень безробіття в країнах ЄС-27 у 2021–2022 рр., %

Джерело: [13]

перевищив рівень безробіття серед чоловіків в Іспанії та Італії – на 3,6 в.п. і 1,9 в.п. відповідно. Натомість у Польщі, Ірландії, Франції, Австрії та Данії гендерний розрив у безробітті у 2021 р. зменшився. Загалом у 2021 р. рівень безробіття серед чоловіків перевищив рівень безробіття

серед жінок у 12 країнах ЄС. Найбільший розрив був у Латвії – 1,9 в.п. [13].

У період з 2010 по 2019 р. частка молоді, яка не працює, не навчається та не набуває професійних навичок, у віці 15–29 років (так зване покоління NEET – англ. Not in Education, Employment

or Training) у ЄС зменшилась з 12,7% до 10,1%. В результаті пандемії COVID-19 частка такої молоді зросла до 11,1% у 2020 р., а потім знизилась до 10,8% у 2021 р. [13].

Наступним показником ринку праці ЄС, який варто проаналізувати, є рівень зайнятості населення. Варто зауважити, що у стратегії «Європа-2020» 2010 р. однією з цілей було досягнення рівня зайнятості на рівні 75%. Через 7 років у 2017 р. Європейська комісія, Європейський парламент і Рада затвердили План дій (ініціативу) «Європейська опора соціальних прав», що виражає принципи функціонування ринків праці та систем соціального забезпечення в Європі. Однією з поставлених цілей стало досягнення рівня зайнятості в ЄС до 2030 р. вже на рівні 78%.

На рис. 5 наведено загальний рівень зайнятості, рівні зайнятості чоловіків і жінок в ЄС за період 2010–2021 рр.

З 2020 р. по 2021 р. частка зайнятих в країнах ЄС зросла з 71,7% до 73,1% (близько 189,7 млн. осіб), тобто збільшилася на 1,4 відсоткових пункти і, таким чином, досягла свого максимального значення, коли-небудь зафіксованого у ЄС. У 2021 р. серед країн-членів ЄС, які здобули лідерство за рівнем зайнятості, що перевищував встановлений орієнтир у 78%, були 8 країн: Нідерланди (81,7%), Швеція (80,7%), Чехія (80,0%), Німеччина (79,6%), Есто-

нія (79,3%), Данія (79,1%) і Угорщина (78,8%); рівень зайнятості між 75% і 78% мали 8 країн: Литва, Фінляндія, Словенія, Кіпр, Португалія, Австрія, Польща і Латвія; і нижче 75% – всі інші 11 країн. Найменші показники були в Хорватії (68,2%), Іспанії (67,7%), Румунії (67,1%), Італії (62,7%) і Греції (62,6%). Для порівняння, рівень зайнятості у світі знизився у 2020 р. на 0,2 в.п. (з 58,2% до 58%) [13].

Отже, між країнами продовжує спостерігатись дисбаланс і досить великий розрив між максимальним середньоєвропейським (Нідерланди – 81,7%) і мінімальним рівнем зайнятості (Греція – 62,6%). Також можна констатувати значну роль Великої Британії на ринку праці ЄС: різниця у рівні безробіття між ЄС-27 і ЄС-28 становить 0,4 в.п. і, як зазначає Ю. О. Цевух, вказує на те, що після Брексіту рівень зайнятості знизиться, а рівень безробіття – зросте [7, с. 55].

Зростання рівня зайнятості в ЄС, що спостерігалось протягом останнього десятиліття, частково пояснюється збільшенням частки літніх працівників і жінок у робочій силі. Так, частка жінок віком 20-64 роки, які працюють, зросла в країнах ЄС з 60,7% у 2010 р. до 67,7% у 2021 р., а рівень зайнятості чоловіків – з 73,4% до 78,5% [13].

У 2019 р. найвищі показники зайнятості жінок були у Швеції (79,7%), найнижчі – в Італії (53,8%) та Греції (51,3%). Найбільше зростання

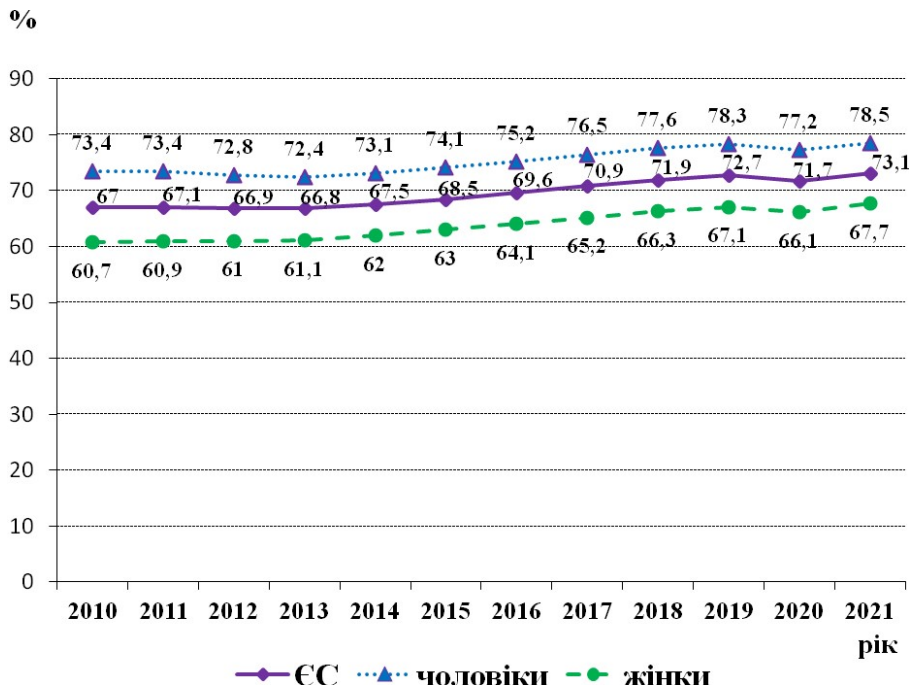

Рис. 5. Динаміка рівня зайнятості в ЄС-27 (загального, чоловіків, жінок) у 2010–2021 рр., %

Джерело: [13]

рівня зайнятості жінок було зафіксовано на Мальті, у Болгарії та Польщі. Варто зауважити, що у 2019 р. рівень зайнятості чоловіків, як і раніше, був вищим (74%), ніж жінок (63%). Якщо загальний рівень безробіття ЄС-27 був на рівні 6,7% у 2019 р., то для жінок він становив 7% і для чоловіків – 6,3%. Для порівняння, у 2021 р. найвищі показники зайнятості жінок були знову у Швеції (78%), найнижчі – знову в Італії (53,2%) та Греції (52,7%).

Гендерний розрив у зайнятості, що означає різницю між рівнем зайнятості чоловіків і жінок, становив у 2019 р. 11,2 відсоткові пункти, у 2020 – 11,1 в.п., у 2021 – 10,8 в.п. В цілому з 2010 до 2014 р. гендерний розрив скоротився з 12,7 в.п. до 11,1 в.п. і надалі мав тенденцію до зниження, але меншими темпами, сягнувши 10,8 в.п. в 2021 р. Найбільший гендерний розрив у зайнятості у 2021 р. мали Румунія, Греція, Італія, Мальта та Чехія, де різниця між рівнем зайнятості чоловіків і жінок становила понад 15 в.п. Натомість у Литві, Фінляндії, Естонія та Латвія гендерний розрив у зайнятості становив менше 5 в.п.

На рис. 6 зображено різницю рівня зайнятості у країнах ЄС у 2019 і 2020 рр. для населення віком 20-64 роки, щоб показати вплив пандемії COVID-19, а також у 2019 і 2021 рр., щоб було видно процес відновлення.

Як свідчать дані рис. 6, з 2019 по 2020 р. рівень зайнятості знизився у більшості країн. В Австрії,

Іспанії, Греції та Ірландії відбулось найбільше зниження рівня зайнятості – більше ніж на 2 в.п. Лише у 4 країнах-членах ЄС було незначне, менше 0,5 в.п. збільшення частки зайнятих, а саме на Мальті, у Польщі, Хорватії та Румунії. Уже через рік, у 2021 р. рівень зайнятості в 16 з 27 країн ЄС досяг або перевищив рівень, який був до пандемії COVID-19. У Польщі та Румунії було зафіксовано найбільше зростання рівня зайнятості з 2019 по 2021 р., більш ніж на 2 в.п., у Греції та Мальті – на 1,8 п.п. В 11 країнах було зафіксовано нижчий рівень зайнятості у 2021 році, ніж у 2019 р., зокрема в Латвії (-2,0 п.п.), Естонії та Австрії (-1,2 п.п.), Болгарії (-1,1 п.п.) і Словаччині (-1,0 в.п.).

За даними Eurostat, структура ринку праці ЄС істотно змінилася за 12 останніх років. Крім зростання частки зайнятих жінок, іншим важливим процесом на ринку праці є зростання частки зайнятих віком 55–64 роки і зменшення частки зайнятих віком 15–24 роки. Частка людей віком 55–64 роки зросла за цей період з 12,5% від загальної кількості зайнятих людей віком 15–64 роки до 19,0%. Натомість частка зайнятих віком 15–24 роки зменшилась з 9,2% до 7,8% у 2021 р. [13].

Рівень зайнятості у 2021 р. в ЄС значно відрізнявся у різних вікових групах та для категорій за статтю: віком 15–24 роки – було зайнято 30,3% молодих жінок і 35,0% молодих чоловіків – гендерний розрив становив 5 в.п.; віком

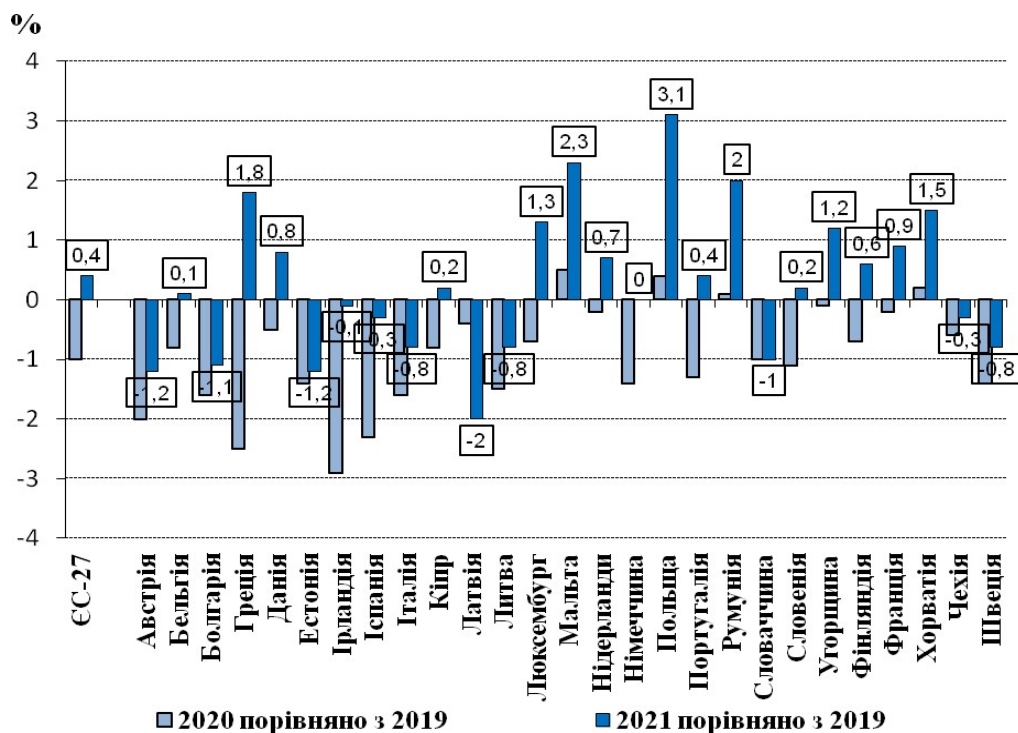

Рис. 6. Зміна рівня зайнятості у країнах ЄС у 2020 та 2021 рр. порівняно з 2019 р.

Джерело: [13]

25–54 роки – було зайнято 75,1% жінок і 85,7% чоловіків – гендерний розрив становив 10,6 в.п.; віком 55–64 роки – було зайнято 54,3 % жінок і майже дві третини чоловіків (67,0 %) – гендерний розрив становив 12,7 в.п. Таким чином, спостерігається така тенденція – чим старші люди, тим більший гендерний розрив зайнятості.

Також варто зауважити, що серед зайнятих віком 20–64 роки зростає чисельність та частка осіб з вищою середньою і вищою освітою, що підтверджують дані табл. 1. Крім цього спостерігається стабільне зростання рівня зайнятих з вищою освітою у сфері науки та техніки – з 40%

у 2010 р. до 48,6% у 2021 р. [13]. Найпоширенішими формами нестандартної зайнятості в розвинутих країнах є неповна, тимчасова та самозайнятість (рис. 7).

Показники щодо цих форм зайнятості наведено для країн ЄС, які є лідерами на світовому ринку ІТ послуг. Загалом частка зайнятих неповний робочий день, тимчасово зайнятих та самозайнятих по всіх країнах ЄС-27 зменшилась в період 2015–2021 рр. Але динаміка цих показників має нестабільний характер по окремим країнам ЄС, зокрема ці показники зросли у 2020 р. в період пандемії.

Таблиця 1

Зайнятість за рівнем освіти в ЄС-27, 2015–2021 рр.

Рік	Дошкільна, початкова, неповна середня освіта (0–2 рівень)		Вища середня, післясередня невища освіта (3–4 рівень)		Вища освіта (5–8 рівень: короткий цикл, I цикл – бакалавр, II цикл – магістр, III цикл – доктор)	
	млн. осіб	%	млн. осіб	%	млн. осіб	%
2015	31,87	17,6	91,34	49,7	59,28	32,6
2016	31,63	17,3	92,27	49,5	61,07	33,0
2017	31,58	17,0	92,86	49,2	62,99	33,6
2018	31,29	16,7	93,13	48,8	65,01	34,3
2019	30,8	16,3	93,1	48,4	67,15	35,1
2020	29,27	15,7	90,43	47,6	68,59	36,5
2021	28,73	15,1	90,07	47,5	70,61	37,2

Джерело: [13]

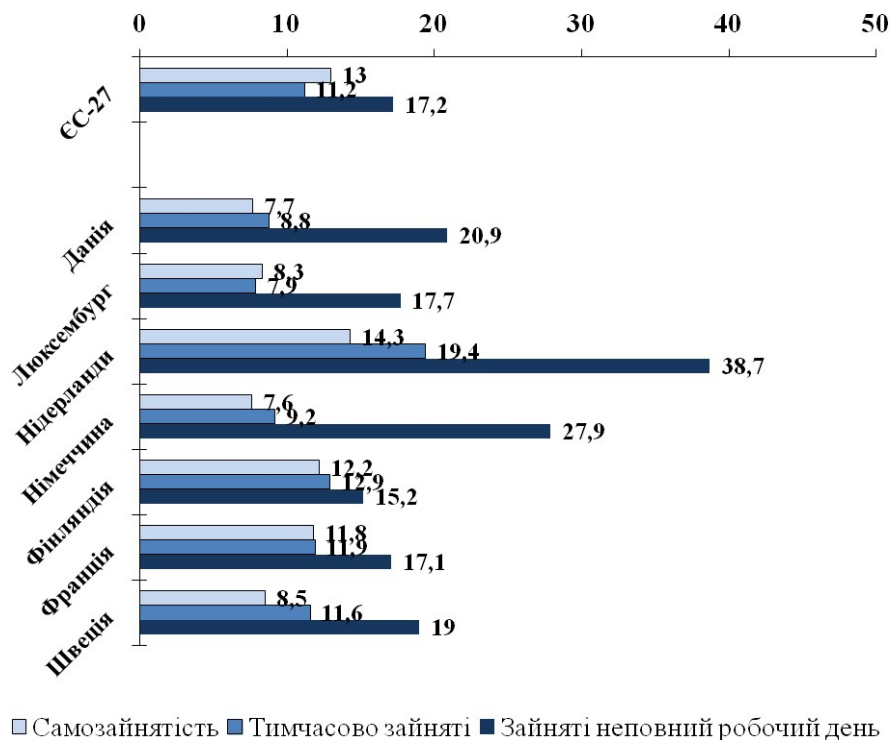

Рис. 7. Нестандартні форми зайнятості у країнах ЄС-27 у 2021 р., % від загальної чисельності зайнятих

Джерело: [13]

Отже, аналіз наведених показників свідчить, що динаміка ринку праці Європейського Союзу має складний соціально-економічний характер, який визначається розвитком трудових ресурсів, особливістю національних ринків праці, процесами розподілу та перерозподілу робочої сили.

Ринок праці в країнах ЄС нині демонструє такі тенденції:

– у сфері безробіття: поступове зменшення частки безробітних осіб віком 15–74 роки, невелике зростання гендерного розриву у безробітті, зменшення частки молоді віком 15–24 роки, яка не працює, не навчається не набуває професійних навичок;

– у сфері зайнятості: зростання частки зайнятих осіб віком 20–64 роки; зростання рівня зайнятості жінок, скорочення гендерного розриву у зайнятості, зростання частки зайнятих у віці 55–64 роки і зменшення частки зайнятих у віці 15–24 роки, зростання рівня зайнятості молоді віком 20–29 років, зростання чисельності та частки зайнятих віком 20–64 роки з вищою середньою і вищою освітою.

Висновки і пропозиції. Останніми роками країни ЄС переживали різні ситуації на ринку праці. Позитивною ознакою ринку праці ЄС стало те, що упродовж 2010–2022 рр. рівень безробіття знижувався, а зайнятість зростала, хоча і помірними темпами. Також в цей період ринок праці характеризується зростанням зайнятості серед жінок у більшості країн ЄС. Розвиток спільного ринку праці та зайнятості мають величезне значення для майбутнього економічного зростання і соціального розвитку Європи.

Найефективнішим інструментом боротьби з безробіттям у країнах ЄС став компроміс між трьома секторами – урядом, представниками бізнесу і найманими працівниками, зокрема уряд законодавчо зафіксував скорочення робочого тижня; підприємці мали збільшити чисельність вакансії шляхом створення нових робочих місць; наймані працівники погоджуються на скорочення рівня мінімальної заробітної плати. Програми зниження рівня безробіття в ЄС передбачають підвищення рівня зайнятості, зокрема серед жінок.

У 2020 р. соціально-економічні наслідки пандемії в Європейському Союзі та країнах-членах пом'якшилися завдяки прийнятим заходам підтримки, в результаті чого рівень безробіття знизився до 7% у 2021 р., а рівень зайнятості, в тому числі за статтю, зріс і досяг найвищого рівня 73,1%. За умови збереження таких темпів зростання, ЄС матиме можливість до 2030 р. досягти цільового показника зайнятості на рівні

78%. У 2021 р. у восьми країнах ЄС (Нідерланди, Швеція, Чехія, Німеччина, Естонія, Данія і Угорщина) рівень зайнятості вже перевищив цей розмір.

Література:

1. Коровчук Ю.І. Трансформація трудових ресурсів забезпечення світової економіки в умовах глобалізації: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Маріуполь, 2020. 307 с.
2. Кухарик В.В. Статистичне дослідження ринку праці ЄС у 2007–2019 рр. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Випуск 32. С. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-32-6>.
3. Оливко О. Динаміка рівня безробіття в до кризовий період в країнах ЄС. *Економічний часопис – XXI*. 2011. № 1–2. С. 34–36. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32022/10-Olyvko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.11.2023).
4. Павлюк Т.І. Ринок праці в Європейському Союзі. *Глобальні і національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/183.pdf> (дата звернення: 15.11.2023).
5. Павлюк Т.І. *Ринок праці: теорія, методологія, практика*: монографія. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 212 с.
6. Столярчук Я., Поручник С. Сучасна сегментація та ключові тенденції розвитку світового ринку праці. *Україна: аспекти праці*. 2014. № 7. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2014_7_4 (дата звернення: 15.11.2023).
7. Цевух Ю.О. Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток Європейського Союзу та України: навч.-метод. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2021. 140 с.
8. Пономаренко І.В. Порівняльний аналіз молодіжного ринку праці в Україні та країнах ЄС. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 15. С. 14–18. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/15_2018_ukr/5.pdf (дата звернення: 15.11.2023).
9. Кичко І.І., Мекшун Л.М. Особливості скандинавської моделі регулювання ринку праці. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 1 (17). С. 7–13. URL: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/177754/177621> (дата звернення: 15.11.2023).
10. Єріна А.М. Міжнародні рейтинги: статистичні аспекти обчислення та застосування. Частина II. *Індекси інноваційного та людського розвитку. Статистика України*. 2016. № 4. С. 66–75. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/225/201> (дата звернення: 15.11.2023).
11. Мазур М.В., Сіренко К.В. Ринок праці в країнах Європи: статистичний аспект. *Підприємство та інновації*. 2023. Випуск 26. С. 80–83. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/26.12>
12. Борданова Л.С., Рощина Н.В., Наверська В.В. Порівняльний аналіз ринку праці України та країн ЄС. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Секція: Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика*. 2020. Випуск 4 (27). С. 98–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.27-16>
13. Офіційний сайт Євростату. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 20.11.2023).

References:

1. Korovchuk Yu.I. (2020) *Transformatsiia trudoresursnoho zabezpechennia svitovoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii* [Transformation of the labor supply of the world

- economy in the conditions of globalization] (PhD Thesis), Mariupol. 307 p.
2. Kukharyk V.V. (2020) Statystychnе doslidzhennia rynku pratsi YeS u 2007–2019 rr. [Statistical study of the EU labor market in 2007–2019]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 32, pp. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-32-6>
 3. Olyvko O. (2011) Dynamika rивnia bezrobittia v dokryzovyi period v krainakh YeS [Dynamics of the unemployment rate in the pre-crisis period in EU countries]. *Ekonomichnyi chasopys – XXI*, no. 1–2, pp. 34–36. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32022/10-Olyvko.pdf?sequence=1> (accessed November 15, 2023).
 4. Pavliuk T.I. (2015) Rynok pratsi v Yevropeiskomu Soiuzi [The labor market in the European Union]. *Hlobalni i natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 8. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/183.pdf> (accessed November 15, 2023).
 5. Pavliuk T.I. (2018) *Rynok pratsi: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia* [Labor market: theory, methodology, practice: monograph]. Vinnytsia: Publishing and editorial department of VTEI KNTEU. 212 p. (in Ukrainian)
 6. Stoliarchuk Ya., Poruchnyk S. (2014) Suchasna sehmentatsiia ta kliuchovi tendentsii rozvytku svitovoho rynku pratsi [Modern segmentation and key trends in the development of the global labor market]. *Ukraina: aspekty pratsi*, no. 7, pp. 12–17. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2014_7_4 (accessed 15 November 2023).
 7. Tsevukh Yu.O. (2021) *Rynok pratsi, mihratsiia ta sotsialno-ekonomichnyi rozvytok Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy* [Labor market, migration and socio-economic development of the European Union and Ukraine]. Odesa: Odes. national University named after I.I. Mechnikova. 140 p. (in Ukrainian)
 8. Ponomarenko I.V. (2018) Porivnialnyi analiz molodizhnoho rynku pratsi v Ukraini ta krainakh YeS [Comparative analysis of the youth labor market in Ukraine and EU countries]. *Infrastruktura rynku*, no. 15, pp. 14–18. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/15_2018_ukr/5.pdf (accessed November 15, 2023).
 9. Kychko I.I., Mekshun L.M. (2019) Osoblyvosti skandinavskoi modeli rehuliuвання rynku pratsi [Peculiarities of the Scandinavian model of labor market regulation]. *Naukovyi visnyk Polissia*, no. 1 (17), pp. 7–13. Available at: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/177754/177621> (accessed November 15, 2023).
 10. Yerina A.M. (2016) Mizhnarodni reitynhy: statystychni aspekty obchyslennia ta zastosuvannia. Chastyna II [International ratings: statistical aspects of calculation and application. Part II]. *Indeksy innovatsiinoho ta liudskoho rozvytku. Statystyka Ukrainy*, no. 4, pp. 66–75. Available at: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/225/201> (accessed November 15, 2023).
 11. Mazur M.V., Sirenko K.V. (2023) Rynok pratsi v krainakh Yevrosoiuzu: statystychnyi aspekt [The labor market in the countries of the European Union: statistical aspect]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, vol. 26, pp. 80–83. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/26.12>
 12. Bordanova L.S., Roshchyna N.V., Naverska V.V. (2020) Porivnialnyi analiz rynku pratsi Ukrainy ta krain YeS [Comparative analysis of the labor market of Ukraine and EU countries]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 4 (27), pp. 98–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.27-16>
 13. Yevrostat [Eurostat]. Available at: <https://ec.europa.eu> (accessed November 20, 2023).

Summary. The article analyzes the main indicators of the functioning of the European Union's labor market, which characterize the socio-economic component of the EU's human potential. The study was conducted using such general scientific and special research methods as the method of abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction, graphical and analytical method, and system analysis. The socio-economic component of the human potential of the European Union was considered through the following criteria: population dynamics, number of unemployed and unemployment rate (total and by gender), gender gap in unemployment, share of young people who do not work, study or acquire professional skills (NEET generation), employment rate (total, by gender and by age group), gender gap in employment, share of self-employed, temporarily employed and part-time workers. The analysis of these indicators made it possible to outline the state and trends in the development of the labor market and the socio-economic component of the human potential of the European Union. Based on the study, it was found that the labor market of the EU countries is slowly demonstrating positive dynamics of development and the following trends: a gradual decrease in the unemployment rate and the number of unemployed since 2013; excess of the unemployment rate of women over the unemployment rate of men – the gender gap in unemployment has hardly changed in recent years and remained at the level of 0.7 percentage points; a slight decrease in the share of young people who are not working, studying or acquiring professional skills; an increase in the employment rate; reduction of the gender gap in employment, albeit at a slower pace in recent years; changes in the structure of the EU labor market, namely an increase in the share of employed persons aged 55-64 and a decrease in the share of employed persons aged 15-24, a larger gender gap in employment in older age groups, an increase in the number and share of persons with higher secondary and higher education among those employed aged 20-64; a decrease in the share of part-time, temporary, and self-employed workers in the pre-pandemic period, and an increase in part-time and self-employment during the pandemic in 2020-2021.

Key words: human potential, socio-economic component of human potential, labor market, employment rate, unemployment rate, gender gap in unemployment, gender gap in employment, European Union.